

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Individen i gruppen

En litteraturstudie om körsångares motivation till körsång

Namn: Alice Jurström och Maja
Lindgren
Program: Ämneslärarprogrammet
med inriktning mot
gymnasieskola, musik/musik

Uppsats/Examensarbete: 15 hp
Kurs: LGMU1G
Nivå: Grundnivå
Termin/år: HT/2016
Handledare: Katarina A. Karlsson
Examinator: Bengt Olsson
Kod: HT16-6100-009

Nyckelord: Körsång, motivation, körtraditioner, tillhörighet, ledarstil, skolkör, fritidskör, kör och genus, multikulturalitet

Abstract

Denna litteraturstudie tar upp forskning som undersöker körsångares motivation till körsång i och utanför skolans verksamhet utifrån sociala, individuella, multikulturella och genusrelaterade perspektiv. Syftet med studien är att kartlägga aspekter som kan påverka motivationen, för att ge oss verktyg i vår framtida yrkesroll som kör- och musklärare på gymnasiet. Ur ett historiskt perspektiv har körsång förekommit och varit en stor del i svensk musikundervisning sedan slutet av 1500-talet. Efter gymnasiereformen 2011 gick körsång från att vara en egen kurs till att slås ihop med ensemble för att bilda kursen Ensemble med Körsång. Litteraturstudien grundas på forskningsöversikter, kvalitativa och kvantitativa studier och behandlar motivation till körsång utifrån olika körsammanhang från olika delar av världen. Resultatet tyder på att detta forskningsområde är komplext eftersom det framkommer att en mängd olika aspekter kan påverka motivationen till körsång. Den största skillnaden som studien visar angående elevers motivation till körsång ligger mellan svensk skolkör som obligatorium och valbara körer som fritidskör och amerikansk skolkör. Det framkommer även genom samtliga studier att sociala och musikaliska aspekter samverkar och förutsätter varandra. På grund av detta påverkas körsångares motivation till körsång genom kördeltagarnas olika nivåskillnader, kulturella bakgrunder, intresse och föreställningar om körsång, samt rådande könsnormer, traditioner och körledarens ledarstil. För att förstå hur dessa olika aspekter kan påverka motivationen måste vi också förstå hur de samverkar. Avslutningsvis väcks frågan huruvida körsång på det musikestetiska programmet kan bli motiverande för elever trots dess obligatorium.

Förord

Den här arbetsprocessen har inneburit en del stress men också mycket glädje. Det har tagit lång tid och stort tankearbete men i slutändan känner vi oss väldigt nöjda med slutresultatet. Vi vill tacka vår handledare Katarina Karlsson för givande handledning och för att hon har trott på oss och vårt arbete, och vi vill även tacka Ragnhild Sandberg Jurström för stort intresse, tips och rekommendationer. Ett stort tack till Ysolina Munguia Lundin som tagit hand om katterna eftersom tiden inte räckt till. Vi vill också tacka Emma Wättring och Lotta Lindgren för delade studiestunder och intressanta samtal. Alla har ni på något sätt hjälpt oss att föra arbetet framåt. Avslutningsvis vill vi tacka varandra för delat engagemang, tålamod och tron på varandra och arbetet.

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Bakgrund/Centrala begrepp	1
1.2	Körsång i styrdokument	2
1.3	Centrala begrepp	2
1.4	Syfte/Problemformulering	3
2	Metod	4
2.1	Litteratursökning	4
2.2	Urval och processanalys	4
3	Resultat	6
3.1	Körsång i relation till koder och traditioner	6
3.1.1	Skolkod och dold läroplan	6
3.1.2	Ledarstil	7
3.2	Körsång i relation till gemenskap och tillhörighet	8
3.2.1	Svensk skolkör	8
3.2.2	Amerikansk skolkör	9
3.2.3	Fritidskör	9
3.3	Körsång ur ett genusperspektiv	10
3.3.1	Körtraditioner	11
3.3.2	Normativ maskulinitet och femininitet	11
3.3.3	Växande kroppar och röster	12
3.4	Körsång ur ett multikulturellt perspektiv	13
3.5	Sammanfattning	14
4	Diskussion	16
4.1	Metoddiskussion	16
4.2	Resultatdiskussion	17
4.2.1	Det som "sitter i väggarna"	17
4.2.2	Sång som feminint kodad aktivitet	18
4.2.3	Skolkör som obligatorium	19
4.2.4	Individen	20
4.3	Fortsatt forskning	20
5	Litteraturlista	22
6	Bilagor	25

1 Inledning

Vi som skriver detta arbete studerar på ämneslärarprogrammet med inriktning mot gymnasieskola och har musik som ämne. Vi har sång som huvudinstrument och vår förhoppning är att få undervisa i både individuell sång och körsång i vårt framtida läraryrke. För oss har körsång varit och är en stor och viktig del av livet, både i skolverksamhet och på fritiden. Det som motiverar oss till att sjunga i kör är möjligheten att få skapa och musicera tillsammans med andra, vilket ger oss glädje, inspiration och en känsla av tillhörighet. Att förhålla sig till varandra i ett sammanhang där alla använder samma instrument är givande. Det är en häftig känsla att bli berörd av musik och sedan inse att instrumenten som används kommer inifrån människors kroppar. Vi är fascinerade över rösten som instrument eftersom ingen röst är likadan som någon annan. Trots att vi ofta strävar mot en gemensam klang i körsång har var och en sin unika röst, vilket gör körsångare till unika individer som bidrar med olika delar till gruppens helhet. Utan individerna skulle gruppen inte finnas.

Fokus i detta arbete ligger i att undersöka vad tidigare forskning säger om körsångares motivation till att sjunga kör och vilka aspekter som kan påverka motivationen. Då vi under vår verksamhetsförlagda utbildning på gymnasiet och genom egna erfarenheter på gymnasiet upplevt att elever verkar vara omotiverade och ha en negativ inställning till kursen körsång vill vi undersöka vad forskningen säger om detta problemområde. Många elever, även de med sång som huvudinstrument, har verkat måttligt intresserade och engagerade utifrån det vi har uppmärksammat ute på olika skolor. Vi har även märkt att särskilt killar verkar omotiverade till att sjunga i kör och att många anser det vara pinsamt att använda rösten som ett instrument. Som blivande musiklejare undrar vi förstas varför det är så här. Vad kan tänkas påverka motivationen till körsång? Det är en relevant fråga som kan komma att påverka oss på olika sätt om vi i våra framtida yrken ska undervisa i körsång.

Hur kan vi i vårt framtida yrke använda kunskap om vad som kan påverka motivationen till körsång i olika körsammanhang? Kunskapen vi får som resultat av denna studie hoppas vi kunna använda som verktyg för att i framtiden skapa en lärandemiljö som möjliggör inkluderande, motiverande och alla elevers delaktighet som i sin tur kan skapa en positiv inställning till körsång.

I styrdokumentet för ämnet musik står det att "undervisningen ska ta fasta på att stärka elevernas motivation och självförtroende i musikutövandet" (Skolverket, 2011b, s. 1) och att "samarbetsförmåga och ansvarstagande för arbete i grupp är viktigt i musiken. Därför ska eleverna ges möjlighet att musicera tillsammans med andra" (ibid.).

1.1 Bakgrund/Centrala begrepp

Till grund för den här litteraturstudien är det av intresse att beskriva på vilket sätt kör har förekommit i skolverksamhet utifrån ett historiskt perspektiv. Vi intresserar oss också för körverksamhet utanför skolan eftersom det kan finnas relevanta skillnader och likheter mellan skola och fritid att ta hänsyn till när vi undersöker motivationen till körsång. I detta avsnitt redovisas delar ur ämnesplanerna för både Körsång A från Lpf94 (Skolverket, 1994) samt Ensemble med Körsång från Lgy11 (Skolverket, 2011b), eftersom majoriteten av studiens svenska litteratur om körsång i skola skrevs när den gamla läroplanen var rådande. Även

centrala begrepp som är viktiga för förståelsen av denna litteraturstudie redovisas i detta avsnitt.

1.2 Körsång i styrdokument

Historiskt sett har ämnet musik förekommit i svensk skola sedan slutet av 1500-talet och musik benämndes då som kyrkosång och var ett av huvudämnena (Skolverket, 1994). Allmän folkskola infördes i Sverige 1842 och då ansågs det viktigt att de vanligaste psalmerna skulle kännas till av alla elever. Musik i skolan innebar sångundervisning ända fram till 1955 då ämnesbeteckningen formulerades om från sång till musik (ibid.). Från att kyrkosång och psalmer var huvudämnena inom musikundervisningen verkade körsång ha blivit en liten del av det stora ämnet musik inom den estetiska inriktningen på gymnasiet. Ännu mindre verkade körsång bli i den nya sammansättningen från Lgy11 (Skolverket, 2011b) när Körsång och Ensemble slogs ihop och blev kursen Ensemble med körsång.

I kursen Körsång A ur Lpf94 (Skolverket, 1994) står följande citat skrivet under mål för kursen:

Kursen skall ge grundläggande kunskaper i körsång samt kunskap om körmusik. Kursen skall även stimulera till sångglädje och utveckla lyssnarförmågan i samklang, intonation och gestaltning samt ge övning i att anpassa stämman i en musikalisk helhet (Skolverket, 1994)

Kursplanen för Ensemble med körsång från Lgy11 (Skolverket, 2011b) består av ett avsnitt där centralt innehåll presenteras. Detta innehåll omfattar flera punkter och specifika områden som kursen ska innehålla. Sammanfattningsvis ska kursen behandla körsång på en grundläggande nivå, noterat och gehörsbaserat musicerande, genrer i olika tider och kulturer, instudering i grupp, repetitionsmetodik, grundläggande röstvård, musikalisk gestaltning, konstnärlighet och musikalisk bearbetning. Vi beskriver båda dessa läroplaner eftersom den svenska forskningen vi läst utgavs då Lpf94 rådde, medan Lgy11 är den läroplan som råder i skrivande stund.

1.3 Centrala begrepp

I detta avsnitt redovisas centrala begrepp som är betydelsefulla då de utgör en grund för att förstå litteraturstudiens resultat.

Musikestetiska programmet

Det musikestetiska programmet innehåller nio gymnasiegemensamma ämnen vilka ger grundläggande högskolebehörighet. Programmet innehåller även programgemensamma ämnen, programfördjupning och inriktningkurser. Kursen Ensemble med körsång är ett programgemensamt ämne (Skolverket, 2011a).

Informell/formell ledarstil

Enligt NE (Nationalencyklopedien, 2016) betyder informell att det inte finns vissa bestämda regler och former något måste hålla sig till och formell betyder att det finns bestämda regler och former något måste hålla sig till. Sandberg Jurström (2009) menar att en informell ledarstil inom körsång ger mer möjlighet för körsångare att ha inflytande och vara delaktiga medan det utrymmet är mindre i en formell ledarstil.

Normativ maskulinitet och femininitet

Definitionen av dessa begrepp är hämtade från NE (2016). Feminin betyder att någon har egenskaper som anses vara typiska hos kvinnor. Maskulin betyder att någon har egenskaper som anses vara typiska hos män. Dessa två termer kontrasterar mot varandra. Normer är ideal som människor förväntas anpassa sig till (NE). Normativ maskulinitet och femininitet är då normer som män och kvinnor förväntas anpassa sig till.

Heteronorm

Enligt NE (2016) är heteronormen den norm som menar att heterosexualitet är det normala. Enligt heteronormen anses det onormalt att ha en annan sexuell läggning. McBride (2016) menar att ungdomar använder feminina och maskulina beteenden för att mäta om en person är homo- eller heterosexuell.

Målbrottet

Enligt Sundberg (1980) är målbrottet en röstförändring som sker då struphuvudet växer vilket enligt NE (2016) inträffar under puberteten. Sundberg (1980) menar att denna tillväxt skiljer sig mellan flickor och pojkar då den hos pojkar är betydligt större vilket enligt NE (2016) gör att pojkars röster blir mörkare. I och med röstförändringen menar Sundberg (1980) att röstrubbnings hos både flickor och pojkar kan uppstå och framförallt pojkar kan känna en svårighet i användandet av den växande rösten.

1.4 Syfte/Problemformulering

Syftet med denna litteraturstudie är att kartlägga aspekter som kan påverka körsångares motivation till körsång. Vidare syfte är att studiens resultat ska kunna ge oss verktyg för att kunna skapa en inkluderande och motivationsstärkande lärandemiljö, i vår framtida yrkesroll som kör- och musiklärare på gymnasieskolan. Följande frågeställningar har formulerats för detta arbete:

- Vad säger forskning om vilka aspekter som kan påverka körsångares motivation till körsång i och utanför skolans verksamhet?
- Vad säger forskning om hur olika aspekter kan påverka motivationen?

Båda frågeställningarna är relevanta för vår studie eftersom vi först måste ta reda på vad som påverkar för att kunna undersöka hur det påverkar motivationen till körsång.

2 Metod

Denna litteraturstudie är utformad utifrån Fribergs (2012), *Dags för uppsats*, vilken är en metodbok som beskriver hur arbetet i en litteraturstudie kan utformas. Vi gjorde sökningen av litteratur i olika databaser och även en del informella sökningar efter rekommendationer, vilket ledde oss vidare till relevant litteratur för vår studie. Sökord på både svenska och engelska användes. Resultatet sammanställdes i rubriker utifrån teman som vi fann centrala i publikationerna. Litteraturen för vår studie utgörs av artiklar, avhandlingar, en antologi och tidskrifter. Publikationerna kommer från Sverige, Norge, Spanien, Island, USA, Storbritannien och Kanada. Det insamlade materialet består av kvalitativa och kvantitativa studier och forskningsöversikter.

2.1 Litteratursökning

Vi började vår sökning på Google och Gupea för att finna inspiration, idéer och för att utforska om vårt ämne var genomförbart. Efter en introduktion i informationssökning inleddes litteratursökningen genom UB (Göteborgs Universitetsbibliotek) i databaserna RILM, Supersök, Libris, ERIC och Sagepub. Vi arbetade både individuellt och tillsammans med sökningsarbetet och började med en bred sökning, vilket resulterade i många träffar. Vi använde oss av sökord baserade på tidigare erfarenheter och startade sökningen med svenska sökord, bland annat ”körsång, lärande i körsång, motivation i körsång”. Sökningen gav inte tillräckligt resultat då vi inte kunde hitta mycket svensk musikpedagogisk forskning inom körsång. På grund av detta ändrade vi sökmetod och utvecklade sökord på engelska så som ”Choir Pedagogy, Singing Choir, Choir Motivation, Choir*”. Parallellt med sökningen läste vi svensk och norsk forskning vi hittat i form av avhandlingar. Genom dessa fann vi mönster och teman vilka sedan fungerade som nya sökord, till exempel ”Choir Gender Identity, Choir Identity, Choir Culture, Choir Social Identity”. Dessa sökningar gav ett mer precist resultat. För att ytterligare begränsa antalet träffar filtrerades alltid sökningen till endast vetenskapligt granskade texter. Andra metoder som användes för att begränsa sökningen var att filtrera på tillgänglighet av abstract och avgränsat tidsspann för litteraturens utgivningsår. Vi gjorde även sökningar utöver databaserna på grund av rekommendationer och vår kunskap om tidigare använd kurslitteratur. Vi sökte också efter material om körsång på biblioteket för musik och dramatik för att utöka den svenska litteratursökningen. I litteraturstudien användes främst publikationer utgivna efter år 2000 och vi använde Google Drive som en gemensam plattform för allt material.

2.2 Urval och processanalys

Urvalet av abstracten vi läste berodde på titelns relevans för vårt problemområde. Första urvalet var en preliminär bedömning av insamlat material i form av vetenskapliga artiklar, avhandlingar, vetenskapliga och populärvetenskapliga böcker. Både vetenskapligt och ickevetenskapligt material ledde oss vidare genom referenser till annan relevant forskning, så kallat snöbollsurval. Borgström Källéns (2014) avhandling har varit kurslitteratur från tidigare kurs och därför valde vi att använda den. Genom hennes referenslista fann vi ett flertal publikationer som behandlar körsång ur ett genusperspektiv, som utgör en del av vårt resultat. Eftersom en av oss är dotter till Ragnhild Sandberg Jurström och hennes avhandling delvis handlar om det vi ville undersöka kändes även den given att använda i vår studie. Genom rekommendationer fann vi även Bergman (2009) och Bygdéus (2015) avhandlingar.

Inför det andra urvalet granskade vi en stor del av materialet och kunde sortera bort ickevetenskapliga texter och material som inte hade direkt koppling till vårt problemområde. Vi undersökte också författarnas utbildningsnivå och forskningsområde i samband med det andra urvalet. I vissa fall undersökte vi hur många gånger författare blivit citerade för att kvalitetsäkra källan, vilket vi gjorde i databasen Google Scholar. Det andra urvalet resulterade i nitton publikationer varav tio kvalitativa studier, fyra kvantitativa och fem forskningsöversikter. När vi läste olika abstract ställde vi oss alltid frågan: "I vilken mån är den här forskningen relevant för vårt syfte?". Vidare läste vi innehållsförteckning och inledning, därefter sammanfattning och en del av resultat och diskussion. Andra viktiga frågor vi förhöll oss till var: "Vem är författaren? När och var är forskningen gjord och i vilken kontext?". Vi tittade på forskningen om det var en studie om skolkör eller fritidskör samt om och huruvida kopplingen skedde till didaktik. Vi använde material skrivet av forskare inom det musikpedagogiska och musikvetenskapliga området.

Under analysarbetet delade vi upp litteraturen och läste och sammanställde olika publikationer. Vi diskuterade med varandra, jämförde anteckningar och citat för att se huruvida likheter och skillnader fanns. Genom detta utvecklades olika teman och mönster som vi sedan sammanställde i ett gemensamt dokument. Dessa teman bestod från början av fem större rubriker: Körledaren, Lärande, Sociala aspekter, Musikaliska aspekter och Identitet men ändrades efter hand till mindre beståndsdelar av dessa teman, vilka presenteras i resultatet. När vi kom fram till dessa teman ifrågasatte och reviderade vi vår problemformulering, vilket förklaras ytterligare i metoddiskussionen.

3 Resultat

Resultatkapitlet grundar sig på nitton publikationer varav tio är kvalitativa studier med intervjuer och observationer, fyra studier är kvantitativa med enkätundersökningar och fem är forskningsöversikter. Publikationerna kommer främst från Sverige och USA, men resultatkapitlet innehåller även publikationer från Norge, Island, Kanada, Storbritannien och Spanien. Kapitlet är indelat i fyra olika avsnitt som alla behandlar det vi har funnit i tidigare forskning om körsång i och utanför skolans verksamhet. Det första avsnittet behandlar koder, traditioner och ledarstilar inom skola och körsång. Det andra avsnittet behandlar gemenskap och tillhörighet i kör med utgångspunkt i tre olika typer av körsammanhang, svensk skolkör, amerikansk skolkör och fritidskör. Tredje avsnittet behandlar körsång i skolan ur ett genusperspektiv. Fjärde avsnittet behandlar körsång i och utanför skolans verksamhet utifrån ett multikulturellt perspektiv. Avslutningsvis sammanfattar vi resultatet av litteraturstudien.

3.1 Körsång i relation till koder och traditioner

I detta tema redovisas vad tidigare forskning säger om körsång i relation till koder och traditioner i form av skolkod, dold läroplan och ledarstil. Avsnittet utgörs av tre kvalitativa studier och en kvantitativ studie.

3.1.1 Skolkod och dold läroplan

Stenbäck (2001) är en musikpedagogisk forskare som har gjort en kvalitativ studie om lärande i kör på en gymnasieskola och en folkhögskola. Stenbäck redovisar att körsång har förekommit i skolan genom historien på ett varierat vis och haft olika syfte under olika tider. Under medeltiden fram till slutet av 1800-talet hade kyrkan en stor roll i skolans musikundervisning med syfte att fostra eleverna i enlighet med den kristna tron. Fokus i musikundervisning flyttades från sång till musik i mitten av 1900-talet och sången fick mindre plats.

Skolan och undervisningen har dolda regler, vilket Stenbäck (2001) benämner som skolkoder. Skolkod är en uppsättning principer som utvecklats utifrån skolans ramar som tidigare historia, traditioner och regler i relation till samhällets ramar. Enligt Stenbäck har skolkoderna en tendens att motverka nytänkande handlingar och de påverkar därmed lärarens arbetssätt. Det finns enligt Stenbäck värderingar av vad som är viktig kunskap inom skolan eller ett specifikt ämne vilket kan kallas dold läroplan. Enligt Jackson (citerad i Stenbäck, 2001) visar sig också den dolda läroplanen som "tvånget att gå i skolan" (s. 33). Det finns alltså en dold kod om att det ska vara tråkigt att gå i skolan enligt Stenbäck:

De förutsättningar som ges i skolans lärandemiljö är beroende både av vad som redan 'sitter i väggarna', gamla avlagringar av tidigare skolkoder och det sätt som den nuvarande skolkoden är påverkad av dessa, elevernas uppfattning om utbildningskoden samt den dolda läroplan som inte är medvetet avsiktlig, men som inte desto mindre kontinuerligt påverkar lärandesituationen (Stenbäck, 2001, s. 34).

Likväl som att det finns en dold kod om att det är tråkigt i skolan finns det skolkoder som värderar ämnen olika och ibland kan körsång enligt Stenbäck uppfattas som ett medel för andra områden. Konsekvensen blir åsikter och upprätthållande från både elever och lärare som att "kör är inte något riktigt ämne" (s. 88). "Varför vissa ämnen blivit skolämnen och hur

de förmodas samverka till lärande och en lärandemiljö framstår emellertid inte som självklar för individen” (Stenbäck, s. 33). På grund av de skolkoder som finns kring sångundervisning skapar verksamheten ramar i enlighet med traditioner som om det finns ett ”rätt” sätt att arbeta. Stenbäck diskuterar i sin studie att körsång som fenomen enligt den förståelse som redan finns om kör skapar problem för samspelet mellan lärare och elever. Inom kör finns enligt Stenbäck en så kallad körkod där många traditioner och regler råder, till exempel engagemang och gemensamt intresse. De körvana förväntar sig att denna körkod ska gälla men istället påverkar skolkoden körkursen vilket gör det svårt att finna sångglädje och motivation för eleverna. Stenbäck menar att den västerländska musiktraditionen är starkt implementerad inom musikutbildning i form av dessa skolkoder och traditioner. Något som värderas högt enligt Stenbäck är notläsning och strukturer under repetitioner som att alla sitter stilla på sina stolar och repeterar oftast i helklass. Arbetsprocessen blir då enligt Stenbäck långsam och hämmar motivationen hos eleverna. Inom körkoden har körledarna ett ideal att skapa en samsjungen klang där inga individuella röster sticker ut, som ”typisk svensk kammarkörklang” (s. 81). Även Borgström Källén (2014) förklarar att den konstruktion av stämfördelning som är mest förekommande inom körsång kan upprätthålla en fyrstämmig sångtradition som också är den dominerande formen av körsång i västerländsk konstmusiktradition.

3.1.2 Ledarstil

Stamer (1999) ställer sig frågan om vilket beteende läraren måste visa upp för att kunna skapa en miljö i körsång som kan motivera elever till lärande i körsång. Stenbäck (2001) talar om hur arbetet i en grupp bör fungera och menar att:

Makt och inflytande bör vara fördelat på ett i huvudsak jämlikt sätt i gruppen. Inflytandet skall vara baserat på kunskap, vilja och förmåga, inte på makt och tvång. Gruppsammanhållningen skall vara stark. Den bör grunda sig på att deltagarna accepterar och litar på varandra. En sådan tillit skapar kreativitet, trygghet och en grund för en positiv utveckling i gruppen (Stenbäck, 2001, s. 13).

Enligt både Stenbäck och Sandberg Jurströms (2009) studie visar sig det mest förekommande arbetssättet vara den dominerande formen där körledaren styr och körsångarna anpassar sig efter vad körledaren önskar. Sandberg Jurström undersöker i sin studie samspelet mellan körledaren och körsångarna inom kören. Hon förklarar att det finns en begränsning i utrymmet för körsångares handlingar och uttryck då de flesta sitter stilla och kontrollerat genom repetitionerna. Stenbäck (2001) förklarar att det inte finns endast en ledarstil som är den bästa utan att det är samspelet mellan körledare och körsångare som är betydelsefullt. Även Bygdéus (2015) menar att körledning ska innebära att skapa ett samspel tillsammans med körsångarna. Ett varierat sätt att arbeta och olika förhållningssätt är viktigt i körsång med barn och ungdomar. Bygdéus undersöker körledarens praktik och hon talar om kulturella verktyg som kan ses som samspelet mellan människor i ett visst sammanhang. Hon talar om att dessa kulturella verktyg är förbundna med historiska traditioner och även körledarens bakgrund och erfarenheter har betydelse. Synen på lärande har enligt Stenbäck (2001) ofta inneburit att det ska ske kunskapsöverföring från läraren till eleven men både Stenbäck och Sandberg Jurström (2009) menar att en informell ledarstil verkar leda till större delaktighet hos deltagarna i kören till skillnad från en formell ledarstil som minskar körsångarnas inflytande då de måste anpassa sig helt efter körledaren. I Bygdéus (2015) studie framkommer det att körledaren använder sig av olika verktyg för att kommunicera med körsångarna, och körledaren måste kunna variera dessa verktyg för att få ”musiken att klinga med gruppen” (s. 167). Genom att körledaren får en individuell förståelse och kan återkoppla till gruppen

utvecklas enligt Bygdéus en gemensam kunskap. Stamer (1999) hävdar på liknande sätt att den mest effektiva teknik för att uppnå motivation är att lägga märke till personerna i rummet och uppmärksamma elevernas musikaliska utveckling. Fler effektiva metoder för motivation kan enligt Stamer vara att ge feedback, utförbara utmaningar och intressant repertoar. Han menar också att lärare kan få in elevers synpunkter på deras egen motivation, till exempel genom att fråga vilket beteende hos läraren som kan öka elevens motivation till att lära.

3.2 Körsång i relation till gemenskap och tillhörighet

I detta tema redovisas vad tidigare forskning säger om körsång i relation till gemenskap och tillhörighet, med utgångspunkt i tre olika typer av körsammanhang: svensk skolkör, amerikansk skolkör och fritidskör. Sju olika kvalitativa studier, en kvantitativ studie och en forskningsöversikt utgör detta avsnitt.

3.2.1 Svensk skolkör

I både den tidigare läroplanen Lpf94 (Skolverket, 1994) och nuvarande Lgy11 (Skolverket, 2011b) är körsång en obligatorisk del för gymnasieelever som läser musik på det estetiska programmet. Stenbäck (2001) menar att lärande i körsång blir problematiskt eftersom det hos körsångare råder olika kompetens och inkompetens, vilket hon benämner som en motivationshämmande aspekt till körsång. De ovana körsångarna använder de körvana som stöttepelare. De körvana har enligt Stenbäck svårt att finna motivation till att engagera sig på lektionerna när nivåskillnaderna är stora och många i omgivningen är ointresserade. Stenbäck menar ändå att det skulle kunna finnas en positiv mening med den här typen av lärandesituation, nämligen att körvana elever kan utveckla en initiativrik förmåga i kören. Dock uttrycker en körvan elev, när körledaren inte kommenterar elever som inte anpassar sin sång till helheten, att "om inte dirigenten hör att hon sjunger sådär, varför skall jag skärpa till mig då och sjunga schysst?" (s. 66). Vissa elever har positiva erfarenheter av körsång utanför skolan och säger även att "det inte är lika roligt att sjunga i skolkören" (s. 82). Enligt Stenbäck saknar eleverna känslan av körgemenskap och att kunna identifiera sig som gruppmedlemmar, vilket resulterar i att få elever tar "ansvar för sitt eget lärande" (s.82). Enligt Stenbäcks studie framkommer en problematik i att anpassa undervisningen till olika nivåer vilket resulterar i att erfarna elever glöms bort och oerfarna har svårt att förstå sitt eget lärande och verkar då ointresserade. Upplevelsen av tillhörighet och gemenskap är enligt Stenbäck svår att uppnå i skolkörer bland annat eftersom eleverna "har sin musikaliska identitet som en relation till sitt huvudinstrument snarare än till kören" (s. 89).

Bergmans (2009) avhandling behandlar ungdomars musikanvändande i grundskolan och på fritiden i relation till identitetsskapande och musikaliska färdigheter. I Bergmans elevintervjuer om körsång både i och utanför skolan framkommer vikten av att uppleva och synliggöra kompetens som en stor motivationsfaktor. Både Heiling och Henningson (refererade i Bergman, 2009) menar att de sociala och musikaliska aspekterna samverkar i en kör då det handlar om att många människor musicerar tillsammans. Det krävs enligt Henningson (refererad i Bergman, 2009) att nivån på körsångarna är jämn för att nå ett bra resultat. I den skolkontext Bergman har undersökt framkommer att körsång har låg status sett utifrån elevers förhållningssätt till körsång som valbart ämne på grundskolan. I en elevintervju framkommer även att en identitet som sångare och körsångare inte framhävs med stor giltighet i skolans verksamhet.

3.2.2 Amerikansk skolkör

Hylton (1981) har i sin kvantitativa enkätstudie undersökt kördeltagares syn på körsångens mening i olika amerikanska high schools där eleverna oftast är mellan fjorton och arton år. Hylton definierar i denna studie begreppet ”mening” som en värdering av en upplevelse. I resultatet av studien framkommer det att meningen med körsång enligt high school studenter har flera dimensioner som till exempel prestation, musikaliska faktorer, kommunikation och integration. Enligt Hylton kan även resultatet ge stöd för identitetsskapande genom musikupplevelser och han menar att när deltagare kan känna känslan av att ha presterat i ett sammanhang bidrar det till deras skapande av en positiv självbild. För en del elever på high school är körsång enligt Hylton meningsfullt på grund av de integrerande faktorerna som relationer inom gruppen och känslan av tillhörighet. Utifrån resultatet menar Hylton att det kan finnas ett starkt samband mellan integrerande faktorer och prestation eftersom studenter följaktligen kan antas finna stöd i gruppen som medel för känslan av prestation.

Parkers (2014) kvalitativa studie undersöker processen för social identitetsutveckling på tre olika typer av körer på high school i USA där eleverna väljer att söka till kören. Valet till att söka är enligt Parker på grund av bland annat inflytande från vänner, lärare och familjemedlemmar. Tidigare musklärare verkar enligt Parker ha haft inflytande hos eleverna trots varierande upplevelser av musikämnen. I Parkers studie framkommer termen ”team” som det centrala fenomenet och många elever beskriver att teamet skapar känslan av tillhörighet. Enligt Parker lär sig eleverna av varandra på så sätt att erfarna deltagare lär de nya om ansvar, risktagande och ledarskap i kören, vilket bidrar till ett enhetligt team. Även de olika stämmorna agerar enligt Parker som ett eget team inom kören. I studien framkommer det att deltagarna förväntas ta ansvar för sitt eget lärande, komma på repetitionerna, vara delaktiga samt hålla ihop gruppen. Studien visar även att kören bidrar till nya vänskapsrelationer men sociala gäng och egon som förekommer kan enligt Parker skapa spänningar och problem i gruppen. Parker framhåller olika aspekter som påverkar teamets styrka och menar att teamet blir starkare om deltagarna får mer tid tillsammans, bättre intensitet i övningarna samt mindre gruppstorlek. Det framkommer i studien många fördelar som påverkar elevernas sociala identitetsutveckling. Enligt Parker handlar det om bekräftelse, stolthet, social förmåga, en önskan att ge tillbaka till samhället och känslan av att åstadkomma något. Parkers studie påvisar att känslan av stolthet orsakas av fyra faktorer vilka handlar om en individuell investering i tid och energi, att representera sin skola, lyckade framträdanden samt bekräftelse från viktiga personer. Parker menar att lärare kan använda dessa resultat som verktyg för att höja känslan av tillhörighet i form av bland annat mindre grupper och intensiva övningsperioder.

3.2.3 Fritidskör

Anne Haugland-Balsnes (2009) har i sin avhandling undersökt sin egen fritidskör Belcanto. Hennes studie undersöker hur den musikaliska samklangen i kören hör ihop med det sociala samspelet samt hur deltagandet i kören bidrar till lärande och identitetsarbete. Balsnes beskriver utifrån sin kvalitativa studie kören som en fristad där kördeltagandet används som avkoppling från andra förpliktelser som arbete och familj. Balsnes menar att denna frihet kan vara ett sätt att gå ifrån roller som deltagare har utanför kören. Flera medlemmar beskriver att förpliktelsen till kören är positiv genom att de själva ansvarar för att komma på övningar och hålla samman kören. Balsnes menar att kördeltagande och repertoar som deltagarna kan relatera till kan ge utrymme för identitetsarbete och känsla av tillhörighet. Även Bygdéus (2015) menar att individens upplevelse av positiva erfarenheter är viktig och att dessa upplevelser kan formas av folk runt omkring en eller från individen själv. Bygdéus belyser

vikten av att känna ett socialt sammanhang, vilket utgör en stor del av körverksamhet. En annan studie som kommit fram till något liknande är Einarsdottir och Gudmundsdottir (2015) som hävdar att glädjen i att sjunga tillsammans är den främsta motivationsfaktorn till deltagande i kör. Einarsdottir och Gudmundsdottir undersöker i denna kvantitativa studie isländska amatörkörsångares motivation till att sjunga i kör. De menar även att det sociala livet i kören är en faktor som påverkar positivt. Dock framkommer det i Balsnes (2009) studie att kören inte enbart är ett forum för gemenskap och tillhörighet utan också en plats där meningsskillnader och konflikter uppstår, ofta knutna till deltagares bakgrund som religion, ekonomi och livsstil. Hon menar att meningsskillnaderna oftast handlar om en balans mellan musikaliska och sociala faktorer men att även dessa kan vara givande då det ska ske en progression i kören. Studien visar att utmaningar gällande kompetens råder i kören då medlemmarna är på olika nivåer. För att körvana sångare ska trivas behöver de mer än musikaliska motiv för deltagande. Balsnes beskriver även problematiken utifrån de oerfarna sångarnas nivå eftersom hög ambition och samarbete med exempelvis professionella aktörer kan skapa känsla av exkludering där gemenskap och engagemang kan upplösas. Balsnes kommer i sin studie fram till att körmedlemmarnas deltagande bidrar till sociala nätverk, identitetsskapande och känsla av tillhörighet.

Choir in focus är en antologi där Johansson (2011) för fram att körledare beskriver körpraktik som ett kollektivt engagemang där körsång inte enbart innebär musik utan involverar två världar, den musikaliska och den sociala världen. För att få en väl fungerande kör är balansen mellan det musikaliska och det sociala en viktig ingrediens enligt Johansson. För att skapa ett tillstånd av musikalisk magi krävs både fokus på det musikaliska innehållet och en medvetenhet om hur kören som grupp interagerar med varandra. Även Sandberg Jurström (2009) belyser i sin forskning vikten av samspelet mellan körledare och körsångare och hon skriver i sin studies forskningsöversikt att:

Det gemensamma intresset för musik och viljan att vara delaktig i det musikaliska skapandet ger i sin tur en delad glädje och en känsla av samhörighet och trygghet. Henningsson menar att de sociala och musikaliska aspekterna är intimt förbundna med och förutsättande varandra. (Refererad i Sandberg Jurström, 2009, s. 6)

Enligt Henningsson (refererad i Sandberg Jurström, 2009) krävs en gemensam kunskapsnivå för att få önskat resultat och för att lära sig dessa kunskaper och traditioner måste nya körsångare lära sig av gamla och tvärtom.

En ytterligare aspekt av motivation till att sjunga i kör framkommer i Einarsdottir och Gudmundsdottirs (2015) studie. Generellt har körsångare med längre musikutbildning enligt Einarsdottir och Gudmundsdottir en inställning till att körsång ska vara ett forum för kreativitet, vilket inte verkar stämma in för de med lägre utbildning. Det framkommer istället främst från de med lägre musikutbildning att en positiv påverkan på självförtroendet ofta skapas av körsång vilket inte framkom av de högre utbildade deltagarnas svar.

3.3 Körsång ur ett genusperspektiv

I detta avsnitt redovisas vad sex olika forskare säger om körtraditioner, normativ maskulinitet och femininitet och växande kroppar och röster ur ett genusperspektiv. Det är forskning från Sverige, Storbritannien, Spanien och USA som utgör detta avsnitt.

3.3.1 Körtraditioner

Borgström Källén (2014) har gjort en kvalitativ studie med intervjuer av elever från den obligatoriska kursen körsång samt observationer av två valbara sångensembler på gymnasiet. Körsång är enligt Borgström Källén en aktivitet som på grund av hur rösten är konstruerad bestämmer kroppars placering i rummet. Pojkar förväntas ha mörka röster och sjunga i bas- och tenorstämmor och flickorna förväntas ha ljusare röster och sjunga i alt- och sopranstämmor. Enligt Borgström Källén råder en självdisciplinering av eleverna i skolkör som innebär att sångarna sitter kontrollerat med raka ryggar, den individuella rösten ska inte sticka ut och rösterna ska sträva mot ett gemensamt sångideal. Enligt Freer (2007) undervisar vissa lärare enligt gamla körtraditioner och framhäver den musikaliska kvaliteten istället för den musikaliska processen vilket kan resultera i att körundervisningen blir ”exakt vad ungdomar inte behöver” (s. 5, vår översättning). Freer syftar på en undervisning som är variationslös med fokus på samstämmighet och stora grupper där alla sitter ordnat på sina stolar. De sångideal och discipliner som existerar inom körsång kan enligt Butler (citerad i Borgström Källén, 2014, s. 200) stämma överens med hur ”normativ femininitet konstrueras enligt den heterosexuella matrisen”. Både Bygdéus (2015) och Borgström Källéns (2014) studier visar på att pojkar är underrepresenterade i körsång i skolan och det blir mest märkbart när de når puberteten.

3.3.2 Normativ maskulinitet och femininitet

Enligt Borgström Källén (2014) blir flickornas självdisciplinering av kroppen ett uttryck för hur kroppen måste disciplineras utifrån en normativ femininitet, som att anpassa sig och sitta med stängd kropp som en kontrollerad flicka. Warzecha (2013) hävdar i sin litteraturöversikt att det finns ett koncept om att sång är feminint kodat, vilket gör att pojkar avstår från att sjunga. Även enligt Borgström Källén (2014) intar pojkar en position där de tar avstånd från vad flickorna gör och de kroppsliga och musikaliska idealen. Detta motstånd från pojkarna kan, enligt Borgström Källén, ses som en form av heteronormativt motstånd mot den feminint kodade kontrollerade kroppen. Detta särdrag framkommer även i Elorriagas (2011) studie i form av att pojkarna helst sjunger med mycket energi och hög volym. Green (1993) hävdar att både flickor och pojkar antar roller utifrån vad som förväntas av könen. Hon menar att på grund av en rädsla att gå över gränsen till det andra könets territorium låser de sig till vissa musikaliska aktiviteter. Det framkommer i Greens studie att trots resultat som visar på att flickor innehar en hög grad av musikalisk autonomi och musikalisk framgång i skolor blir flickor begränsade i roller utifrån vad traditionens definition av femininitet är, alltså att flickor är musikaliskt sämre. Green menar att dessa traditionella definitioner låser flickor till en viss typ av aktiviteter som anses lämpliga för deras kön, och sång anses vara den främsta av dessa aktiviteter. Flickor anses utifrån definitionerna vara mer motiverade och mer uthålliga än pojkar, och flickor anses också ha brist på energi och fantasi. Green hävdar att oavsett hur stor uppmuntran och möjlighet lärare ger för elever att korsa sexuella och musikaliska gränser kommer det inte vara lätt för lärare att övervinna denna sexuella ideologi. Som Harrison och Connell menar (refererade i Borgström Källén, 2014) så kan heteronormativa ordningar i samhället hindra pojkar att delta i körsammanhang, då de riskerar nedvärderande kommentarer från kompisar.

Det framkommer av Elorriagas (2011) studie att pojkar blir mer engagerade i körsång när de inser att de kan använda sin sångidentitet som ett verktyg till att konstruera en manlig könsidentitet. För att rekrytera pojkar till körer menar McBride (2016) att maskulina uppmaningar som ”riktiga män sjunger” används och han hävdar att det finns en uppfattning om att ”sång är för mesar” (s. 36, vår översättning). Han menar också att uttalanden som

uppmannar till att sång är manligt ger en begränsad syn på vad manlighet är. McBride diskuterar i sin artikel hur LGBTQ-körledare tar sig an könsnormer utifrån deras personliga och professionella identitet. För att få fler pojkar att sjunga menar McBride att sången måste framställas som maskulin. Att undvika femininitet är enligt Freer (refererad i McBride, 2016) den starkaste handlingen för att hävda sin maskulinitet för pojkar i åldern tolv till arton år. McBride menar att ordet "riktig" utifrån uppmanandet om att "riktiga män sjunger" kan vara en stereotypisk uppmaning för heterosexuell manlighet där deltagande i sångsammanhang enligt några studenter naivt kopplats till homosexualitet och omanligt beteende. Vissa ungdomar använder kvinnligt och manligt beteende som en måttstock för om en person är homo- eller heterosexuell. Uttalanden som förstärker ett stereotypiskt manligt beteende kan enligt McBride skada studenter med olika sexualitet och identiteter.

3.3.3 Växande kroppar och röster

Elorriaga (2011) undersöker i sin kvalitativa studie hur och om det finns ett samband mellan pojkars sångidentitet och könsidentitet. Enligt Elorriaga finns det en koppling mellan sättet pojkar tolkar sina växande röster under mognaden och deras musikaliska lärande. Han menar även att pojkar tenderar att nedvärdera pojkar med ljusa röster och ger kommentarer som att dessa röster låter barnsliga och för feminina, och vissa som inte har nått den mörka rösten får höra att de sjunger som änglar eller flickor. Warzecha (2013) menar att pojkars växande röster har betydelse när pojkar väljer att inte sjunga och att om lärare kan förstå varför pojkar väljer att avstå från att sjunga kan den kunskapen användas för att leda pojkarna och uppmuntra dem så de får en mer positiv upplevelse. I Freers (2007) diskussion utifrån tidigare forskning om hur körmusik förlorar pojkar i "mitten" framkommer att alla pojkar borde få lära sig om röstförändringen som sker under tonåren. Ett problem enligt Freer ligger exempelvis i körrepertoar skriven för SAB, tre olika röster, som används då det endast finns en basstämma. Istället bör arrangemang för olika kombinationer av röster användas menar Freer. Han skriver också att en vanlig tanke för körlärare kan vara att unga pojkar inte tycker om att sjunga i kör. Dock menar han att pojkar faktiskt sjunger men ofta på ett slumpartat sätt och med ohälsosam sångteknik utanför skolan istället för i körsammanhang. I tillägg framkommer även vikten av att lärare med förståelse för ungdomars utveckling bör engagera unga pojkar i skolbaserad musik. Freer (2010) menar att lärarna inte borde fokusera på kortsiktiga mål som repertoar för nästa konsert, utan fokus borde ligga i pojkars musikaliska utveckling. Han hävdar att pojkar behöver manliga förebilder i körsång för att påverka pojkars framgång i kör. Detta kommer då enligt Freer leda till att det blir fler manliga förebilder inom körsång i framtiden.

Att lära sig musik på ett informellt vis som till exempel tillsammans med vänner utanför skolan är enligt Freer (2007) både givande och exalterande. Freer framhåller att forskning visar att unga hjärnor i dess utveckling generellt sett strävar efter spänning, exalterande och framgång i positiv benämning vilket ungdomar även strävar efter i musikaliska upplevelser. Freer menar att körlärare på högstadiet kan använda denna forskning i förhållande till val av repertoar. Betydelsen av detta är inte enbart att välja populärmusik men den bör enligt Freer heller inte uteslutas. Viktiga aspekter som framkommer av studien angående val av repertoar behandlar kompositionsintegritet och texter som ungdomar kan relatera till. Freer menar att lärare bör intressera sig för elevers musikaliska vilja och vad de faktiskt vill lära sig. Han skriver att "a boy faced with choral repertoire he doesn't like, a changing voice he doesn't understand, and instruction he finds boring will become a boy who proclaims he hates school music and disengages from choral music. Forever" (s. 5). För att underlätta behoven hos pojkars lärande kan undervisningsstrategier användas som gynnar alla elever vilka enligt Freer kan vara grupparbete, samverkan med jämnåriga och lärarens stöd. Han framhåller

vikten av elevers autonomi, självständiga musikaliska färdigheter samt återkoppling på deras framsteg.

Avslutningsvis finns det enligt Borgström Källén (2014) en koppling mellan könskonstruktioner och hur rösten konstrueras i körsång. Även Elorriaga (2011) påpekar att sångidentitet påverkar konstruktionen av könsidentitet utifrån rådande könsnormer.

3.4 Körsång ur ett multikulturellt perspektiv

I detta avsnitt redovisas vad tidigare forskning säger om körsång ur ett multikulturellt perspektiv utifrån fem kvalitativa studier. Bradley (2006) har genom intervjuer av medlemmar i kören hon startat och utifrån tidigare forskning undersökt multikulturell musikundervisning. Hon startade fritidskören Mississauga Festival Youth Choir (MFYC) i Kanada för att erbjuda möjligheter till körundervisning för ungdomar med olika ålder och bakgrund (<http://mfyc.ca/about-mfyc/>). Studien av Macedo Dekaney och Robinson (2013) behandlar elevers uppfattning av musik, kulturalitet och identitet på två olika urbana high schools i USA.

Stenbäck (2001) hävdar att vi lever i en värld som snabbt förändras och frågar sig hur vi kan anpassa musikundervisningen i körsång till ett mer multikulturellt samhälle. Musikutbildningen är enligt Stenbäck präglad av västerländska musiktraditioner och hon frågar sig hur det påverkar de människor som kommer från andra kulturer och traditioner. Den västerländska klassiska traditionen leder enligt Bradley (2006) till exkludering av människor utifrån deras kön, etnicitet och klass. Bradley hävdar att vi genom musik kan få en inkluderande antirasistisk utbildning där eleverna får möjlighet att utveckla en förståelse för andra kulturer och som därmed präglar deras egen självförståelse. Bradley talar om att det finns en växande förväntning om att det ska införlivas mångkulturell musik i musikundervisning, men trots det så finns det inte mycket forskning kring multikulturalism och musik.

Enligt Macedo Dekaney och Robinson (2013) introducerade Ladson Billings begreppet CRP (Cultural Relevant Pedagogy), en kulturellt relevant pedagogik (vår översättning) som används för att öka elevers akademiska framgång. Lärare som använder CRP utformar undervisningen utifrån och med hänsyn till elever genom att inkludera deras bakgrund, kunskap och personliga erfarenheter. I studien framkommer stora skillnader mellan skolorna där den ena enligt Macedo Dekaney och Robinson inte verkar uppmuntra elever till att delta i musikämnen. Det framkommer även att många elevers inställning till elever som deltar i musikämnen är negativa på den skolan. Musikeleverna ser sig själva som annorlunda och generade utifrån känslan av vad andra elever tycker. Denna skola erbjuder en internationell studentexamen och fokus ligger enligt Macedo Dekaney och Robinson på akademiska klasser. De menar att ett sådant fokus kan påverka moralen av musikelever samt deltagandet i musikämnen då elever med hög ambition uppmuntras till att ta akademiska klasser. Båda skolorna använder repertoar från olika kulturer men endast en använder CRP där läraren involverar elevers bakgrund och tar ansvar för deras framgång och lust att lära enligt Macedo Dekaney och Robinson. På den skolan verkar elever vara stolta över sitt deltagande i musikämnen och Macedo Dekaney och Robinson menar att hela skolan främjar en musikalisk miljö samt uppmuntrar till aktiviteter och kurser som behandlar mångfald och etnisk medvetenhet. Att endast en skola använder sig av CRP skulle enligt Macedo Dekaney och Robinson kunna vara en möjlig förklaring till de skillnader som visas i studien. Även en kombination av faktorer såsom administration, skolmiljö, lärares förväntan och musik- och

kursutbud kan vara en förklaring. Macedo Dekaney och Robinson påpekar att den västerländska musiktraditionen är tänkbar som den mest framträdande i musikkurser. De menar att det finns ett behov av musikaliska uttryck som inte kommer från den västeuropeiska musiktraditionen. Bradley (2006) menar att om vi som lärare endast använder oss av eurocentrisk konstmusikalisk repertoar så införlivar vi en syn på verkligheten med utgångspunkt i vithet och där europeisk konstmusik privilegieras. Detta leder enligt Bradley till marginalisering av all annan musik och de som skapat den musiken.

Balsnes (2009) och Freer (2007) påpekar att en motivationsstärkande aspekt till körsång är val av repertoar som körsångare kan relatera till. Bradley (2006) menar att diskursen om repertoar hänvisar till strävan efter att uppnå en hög kvalitet snarare än repertoar som kördeltagare kan relatera till. Den musik som anses vara "bra" är framförallt eurocentrisk. Det kan enligt Bradley även förekomma världsmusik i musikutbildning men som utnyttjats av europeiska och nordamerikanska kompositörer. Bradley menar att musikutbildning borde inkludera musik från olika kulturer och frågar sig om vi kan använda musik från främmande kulturer på ett respektfullt vis. När världen enligt Stenbäck (2001) blir mer och mer mångkulturell behöver musikutbildning enligt Bradley (2006) och Macedo Dekaney och Robinson (2013) införliva arbetssätt och repertoar som inkluderar olika kulturer, för att skapa en motiverande lärandemiljö. Bradley (2006) hävdar dock att det kan finnas problem med att inkludera musik från främmande kulturer eftersom det kan innebära att man skapar eller upprätthåller en stereotyp bild av kulturen. Det kan också enligt Bradley innebära att man tar sig rätten genom makt att beslagta och nyskapa musik från just den kulturen. Detta kallas med andra ord kulturell appropriering enligt Bradley. Macedo Dekaney och Robinson (2013) anser att musiklärare bör använda sig av elevers erfarenhet och bakgrund och låta dem dela med sig av sina kunskaper för att skapa en respekterande och accepterande miljö angående mångfald. Enligt Bygdéus (2015) sker ofta valet av repertoar efter vad körledarna själva gillar och också utifrån musikalisk svårighetsgrad. Det är enligt Bradley (2006) viktigt att problematisera frågan om repertoar då musik kan användas för att konstruera sätt att tänka och oss själva. Även Bergman (2009) belyser att i relation till identitet kan musik användas som ett verktyg för människors egen konstruktion.

3.5 Sammanfattning

I den här litteraturstudien framkommer många aspekter som kan påverka motivationen till körsång. Flera forskare antyder att körsång ofta är kopplat till koder och traditioner och att lärandemiljön i skolan präglas av dessa. Enligt forskningen i studien förekommer det koder på olika plan. Det kan gälla koder inom skolans väggar och koder inom körsång och dess ledarstilar. I litteraturstudien belyser många forskare vikten av samspelet mellan körsångare och körledare och ytterligare en viktig aspekt som ofta framkommer är vikten av samspelet mellan sociala och musikaliska faktorer inom körsång. I fritidskörer och amerikanska skolkörer är känslan av gemenskap och tillhörighet två av de främsta motiven till att sjunga i kör. I dessa två körsammanhang finns ett gemensamt intresse och engagemang på grund av att körsångare själva väljer att söka till köreerna. I svensk skolkör som är obligatoriskt verkar den känslan enligt Stenbäck (2001) inte förekomma, vilket kan bero på stora nivåskillnader, olika inställningar till körsång samt att många elever inte identifierar sig som körsångare. I resultatet framkommer identitetskapande som ett centralt begrepp som kan påverka motivationen och lärande i körsång. Forskarna i avsnittet om genus diskuterar samspelet mellan sångidentitet och könsidentitet. De belyser även problematiken med körsång i relation till könsnormer, könskonstruktion, röstförändring och normativ maskulinitet och femininitet.

Slutligen redovisas körsång ur ett multikulturellt perspektiv där val av repertoar problematiseras och vikten av en kulturellt relevant pedagogik förs fram. Forskarna i detta avsnitt belyser vikten av att införliva musik från olika kulturer i undervisningen för att skapa en motiverande och inkluderande miljö. Dock framkommer en problematik med att använda musik från andra kulturer.

Forskningen som utgör denna litteraturstudie kommer från olika delar av världen och olika sammanhang av körsång, vilket leder till en bred översikt över aspekter som kan påverka körsångares motivation till körsång.

4 Diskussion

I detta avsnitt diskuteras studiens metod och dess svårigheter, och vår tankeprocess genom olika moment. Vidare diskuteras resultatet utifrån vad litteraturen är överens och oense om med koppling till skolans styrdokument. Resultatdiskussionen är uppdelad i fyra centrala områden där vi diskuterar vilka aspekter som kan påverka körsångares motivation till körsång, och hur dessa aspekter samverkar. Avslutningsvis blickar vi framåt och diskuterar framtida forskning utifrån frågor som har uppkommit i och med studiens resultat.

4.1 Metoddiskussion

När vi började sökningen var det svårt att veta vilka sökord vi skulle använda för önskat resultat. Vi började med en bred sökning för att få inspiration och eventuellt hitta nya användbara sökord till vidare sökning. En till svårighet med litteratursökningen var att veta när en publikation var vetenskapligt granskad eftersom det stod olika saker på olika databaser. Det var också svårt att se på tydligt sätt vilken typ av studier de olika forskningarna använde sig av, till exempel forskningsöversikter. Vår frågeställning handlade i början om positiva motiv till att sjunga i kör. Vi märkte dock att litteraturen vi fann behandlade ämnet utifrån andra intressanta perspektiv som egentligen låg närmre vårt intresse och de bakomliggande orsakerna till varför vi ville göra denna studie. När vi utvecklade vår första problemformulering hade vi en tanke om att formulera en bred fråga för att undvika brist på tillräcklig forskning. Den fråga vi först ställde behandlade dock inte det problemområde vi egentligen ville undersöka. Vi ville istället ha ett mer kritiskt förhållningssätt till vårt problemområde. Den nya problemformuleringen fick då direkta kopplingar till den litteratur vi valde, forskning som hade en kritisk ingång till forskningsområdet. Sedan insåg vi att vi ändå inte var tillfredsställda med den problemformuleringen eftersom den kändes för bred. Vi utvecklade för breda teman som verkade för omfattande för denna litteraturstudie. När vi började sammanställa resultatet insåg vi att det gick att bryta ned dess stora teman i mindre beståndsdelar som var mer kopplade till den litteraturen fokuserade på. När vi till slut kunde konstatera vad vi letade efter och vad litteraturen faktiskt problematiserade fann vi nya nyckelord och formulerade om frågan ytterligare en gång.

Denna litteraturstudie utgörs av forskningsstudier där varje studie fokuserar på specifika frågor och perspektiv, vilket kan vara en anledning till att vi upplevde att våra teman var breda. Varför vi sökte forskning om olika frågor berodde på att vi stötte på intressanta aspekter om motivation till körsång, i källor som ledde oss vidare. Vi förstod under arbetets gång att motivation till körsång är ett komplext problem som innefattar många olika aspekter. Hade vi sökt forskning om endast en aspekt hade resultatet kunnat se annorlunda ut eftersom vi då hade kunnat gå in mer på djupet på en specifik aspekt. Vi hade eventuellt kunnat hitta mer olikheter i vad forskningen säger men lika gärna mer likheter, vilket skulle kunna ses som ett snävt perspektiv på körsångares motivation till körsång. Inom vissa aspekter vi har fokuserat på har vi hittat mindre forskning, bland annat om svensk skolkör och körsång ur ett multikulturellt perspektiv. Den forskning vi fann om skolkör gjordes då den förra läroplanen lpf94 rådde, vilket skulle kunna innebära att vi fått en begränsad kunskap om svensk skolkör. Idag ser körkursen annorlunda ut och vårt resultat kanske också hade kunnat se annorlunda ut om vi funnit aktuell forskning om svensk skolkör efter 2011 då nya läroplanen tillträdde. Vi valde forskning från olika delar av världen dels för att vi inte fann tillräckligt av den svenska men också för att få andra perspektiv på vårt problemområde.

4.2 Resultatdiskussion

Det finns flera dimensioner att ta hänsyn till för att förstå vad som kan påverka körsångares motivation till körsång. Inom resultatets olika avsnitt finns stora likheter mellan de studier som behandlar samma specifika problem och med tanke på detta kan resultatet till viss del se onyanserat ut. Litteraturen i denna studie har dock en stor spridning i både kontext, problem, utgivningsår och var forskningen kommer ifrån, vilket ger oss en bred kunskap om många olika aspekter som kan påverka elevers motivation till körsång. Till viss del har svaret på vår frågeställning börjat utkristallisera sig och det har lett till en insikt om att det är ett komplext problem vi har framför oss.

4.2.1 Det som "sitter i väggarna"

Forskarna i denna litteraturstudie är eniga om att körsång är präglad av traditionella arbetssätt och koder. Det förekommer dock olika inställningar till dessa traditioner och koder. När Stenbäck (2001) hävdar att dessa koder kan motverka förändringar och nytänkande hos lärare undrar vi varför dessa traditionella arbetssätt i körsång inte ifrågasätts mer i svensk skola, eftersom Stenbäck menar att det påverkar lärandesituationen. Utifrån resultatet finns en koppling mellan traditioner och vilken ledarstil körledare använder. Enligt både Stenbäck (2001) och Sandberg Jurström (2009) är den mest förekommande ledarstilen en styrande och dominant stil där körledaren bestämmer och eleverna inte har stort inflytande på undervisningen. Elevernas begränsade utrymme kan även bero på de traditioner körsång präglas av. En av dessa traditioner handlar till exempel om elevers placering i körrummet där de enligt Sandberg Jurström och Borgström Källén (2014) sitter stilla och kontrollerat på sina stolar. Vi tolkar att elever i skolan kan bli mer motiverade till körsång om lärarna går ifrån de traditioner och koder som upprätthålls. Freer (2007) hävdar att lärare borde gå ifrån den variationslösa strukturen och de traditioner undervisningen i körsång har och då ställer vi oss frågan hur vi som blivande lärare kan gå ifrån dessa traditioner. Precis som Freer (2007) och Sandberg Jurström (2009) menar vi att en informell lärandemiljö kan öka delaktigheten i undervisningen. Detta skulle i sin tur enligt oss kunna ge utrymme för eleverna att ta ansvar för sitt eget lärande, vilket skulle kunna vara en motivationsstärkande faktor. Stenbäck (2001) styrker detta argument eftersom hon hävdar att inflytandet i ett gruppsammanhang bör vara jämt fördelat för att kunna skapa en kreativ och trygg miljö. Trots att många forskare i vår studie poängterar vikten av samspelet mellan körsångare och körledare (Bygdéus, 2015, Stenbäck, 2001, Stamer, 1999, Sandberg Jurström, 2009), och att en informell ledarstil enligt Sandberg Jurström ger ökade möjligheter för elevernas deltagande så dominerar den formella ledarstilen i körsammanhang. Dock har skolan en uppgift "att låta varje enskild elev finna sin unika egenart och därigenom kunna delta i samhällslivet genom att ge sitt bästa i ansvarig frihet" (Skolverket, 2011a, s. 5). Hur kommer det sig då att dessa traditioner upprätthålls och att körledare fortfarande till stor del använder sig av en traditionell formell ledarstil? Det kan utifrån resultatet och vår tolkning finnas ett samband mellan upprätthållandet av den formella ledarstilen, de traditionella koderna och bristen på motivation till körsång. En insikt vi fått av detta är att en informell ledarstil kan stärka motivationen. Dock behöver ledarstilarna eventuellt inte utesluta varandra menar vi, eftersom resultatet visar att en variationsrik lärandemiljö kan stärka motivationen. Det kan således också innebära att traditioner och nytänkande inte heller måste utesluta varandra. Vi menar att en motiverande lärandemiljö skulle kunna baseras på både traditioner och nytänkande arbetssätt där en lärare kan anta olika ledarstilar, med hänsyn till elevers erfarenheter och viljor. På ett liknande sätt menar Bygdéus (2015) att en varierad undervisning är viktig och Stenbäck (2001) för fram att det inte finns endast en ultimata ledarstil. Detta tolkar vi som att lärare kan behöva variera sin undervisning och ledarstil för att motivera elever. Vi tolkar resultatet som att alla individer i

körundervisningen ska ha lika stort inflytande för att kunna bli motiverade och detta inflytande ska enligt Stenbäck (2001) inte baseras på makt och tvång utan utifrån elevernas viljor. Även Freer (2007) framhäver i sin studie att lärare bör ta hänsyn till elevers viljor i undervisningen och vad för repertoar de kan relatera till, för att stärka motivationen till körsång. Vi ser då utifrån resultatet att införlivandet av musik från andra kulturer skulle kunna öka motivationen till körsång, eftersom skolan enligt oss speglas av samhället och samhället enligt Stenbäck (2001) blir mer och mer mångkulturellt. Borgtröm Källén (2014), Macedo Dekaney och Robinson (2013) och Bradley (2006) är eniga i frågan om att körsångsundervisning är präglad av den västerländska musiktraditionen. Bradley hävdar att även val av repertoar påverkas av den västeuropeiska musiktraditionen, vilket kan leda till exkludering av människor utifrån kultur och bakgrund. Bradley belyser dock problemet med kulturell appropriering, vilket är ett relevant problem för vår kommande yrkesutövning eftersom det i kursplanen för Ensemble med körsång står att kursen ska behandla musik från olika genrer, tider och kulturer. Enligt läroplanen (Skolverket, 2011a) har skolan en möjlighet men också ett ansvar att stärka en förmåga hos alla i skolan att förstå ”de värden som ligger i en kulturell mångfald” (s. 5). Detta är ett krav eftersom samhället ständigt internationaliseras. Hur kan vi använda musik från andra kulturer på ett respektfullt sätt? Detta diskuterar vi i avsnittet om vidare forskning.

Vi frågar oss varför körkursen i skolan inte verkar förändras trots att världen ständigt förändras. På grund av det som redovisas i resultatet om ”det som sitter i väggarna”, det vill säga koder och traditioner om hur körsångsundervisning ska gå till, tolkar vi en svårighet i att gå ifrån detta arbetssätt eftersom det är starkt implementerat. Kan det vara tidsbrist och bekvämlighetsskäl som får lärare att upprätthålla detta arbetssätt och därmed inte utveckla till en variationsrik undervisning? När vi granskar våra slutsatser måste vi ta hänsyn till att det kan finnas svaghet i materialet vi använder eftersom ingen forskning i vår studie behandlar nutidens körkurs i gymnasiet. I skrivande stund kan förändringar i körsångskursen redan vara på god väg, dock har vi inte funnit någon forskning om detta.

4.2.2 Sång som feminint kodad aktivitet

Genom att förstå att körsång präglas av traditioner och koder går det att relatera motivationen till körsång även ur ett genusperspektiv. Innan arbetet påbörjades hade vi inte en tanke på att se körsång ur ett genusperspektiv utan dessa aspekter uppmärksammade vi under processens gång. De sex studier vi undersökte i avsnittet om genus kommer fram till centrala faktorer som påverkar elevers motivation till körsång. Det finns musikaliska aktiviteter som är könskodade där sång enligt Warzecha (2013) är feminint kodat och anses vara en passande aktivitet för flickor, vilket gör att många pojkar blir omotiverade och tar avstånd till att sjunga. Enligt McBride (2016) och Elorriaga (2011) anser många pojkar att körsång är mesigt och feminint. Kan det påverka även flickornas motivation till körsång? Green (1993) menar att femininitet enligt traditionens definition innebär att flickor är musikaliskt sämre. Skulle det kunna leda till att även flickor vill ta avstånd från aktiviteter och egenskaper som är feminint kodade och som anses mindre värda? En annan orsak till pojkars brist på motivation till körsång kan enligt Elorriaga (2011), Warzecha (2013) och Freer (2007) ha att göra med pojkars röstförändring. Freer menar att många arrangemang inte är anpassade efter växande röster vilket kan leda till att pojkar känner sig vilsna i körsång och blir omotiverade. Dessa tre forskare anser att lärare måste ha förståelse för pojkars växande röster för att ge dem en möjlighet till en positiv upplevelse av körsång. Elorriaga (2011) skriver om hur pojkar konstruerar sina maskulina könsidentiteter i samband med röstförändringen i sångsammanhang och kördeltagande kan även enligt Balsnes (2009) och Parker (2014) ge

utrymme för identitetsskapande. Vi tolkar litteraturen som att körrummet är en plats för identitetsskapande utifrån könsstereotypa normer och kan utifrån resultatet se att detta kan hämma elevers motivation till körsång.

Med pojkars röstförändring förstår vi problematiken men har svårt att relatera till det eftersom vi som kvinnor inte har upplevt samma typ av målbrott, det vill säga en inte lika markant röstförändring. Vi har upplevt att det främst är kvinnliga lärare som leder kör i skolan och Freer (2010) menar att manliga förebilder behövs i körsång för att kunna främja pojkars motivation till att sjunga. Vi tänker och önskar att körledarens kön inte borde spela roll för att motivera elever men kanske är det så att pojkar behöver manliga förebilder i körsång eftersom det enligt Borgström Källén (2014), Warzecha (2013), McBride (2016) och Elorriaga (2011) är feminint kodat. Dock säger läroplanen (Skolverket, 2011a) att ”människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet mellan människor är de värden som utbildningen ska gestalta och förmedla” (s. 5). Av de nitton publikationer som utgör resultatet är tretton skrivna av kvinnor. Den svenska forskningen i vår studie är gjord av enbart kvinnor. Varför verkar främst kvinnor vara intresserade av att forska om körsång och hur skulle det se ut om fler män gjorde det? Kan detta vara ytterligare ett tecken på att körsång är feminint kodat?

4.2.3 Skolkör som obligatorium

Trots att inga forskare i vår studie säger emot varandra går det att se stora skillnader i hur svensk och amerikansk skolkör samt fritidskör fungerar. I vårt resultat presenteras dessa tre olika körsammanhang. Varför dessa tas upp baseras på litteratursökningens träffar och urval eftersom vi fann mest forskning om svensk fritidskör och amerikansk skolkör utifrån vår frågeställning. Svensk skolkör har vi med i resultatet eftersom det är körsammanhanget vi kan komma att undervisa i. Förutsättningarna och förhållandena ser olika ut för dessa körsammanhang. I både fritidskör och amerikansk skolkör är kören självvald vilket innebär att det ofta finns ett delat intresse och engagemang. I och med att en fritidskör inte är obligatorisk vet deltagarna enligt Balsnes (2009) att de kan sluta i kören om de tappat motivation eller intresse till exempel på grund av nivåskillnader eller val av repertoar. I både fritidskör och amerikansk skolkör framhävs vikten av tillhörighet och gemenskap som en motivationsfaktor (Balsnes, 2009, Parker, 2014). I svensk skolkör menar Stenbäck (2001) känslan av tillhörighet och gemenskap är svårt att uppnå eftersom det råder skillnader i nivå och intresse vilket innebär att eleverna snarare får ”stå ut” med varandra än att skapa en gemensam glädjefull lärandemiljö som verkar finnas mer i fritidskör och amerikansk skolkör. En anledning till problematiken i svensk skolkör skulle kunna vara att körsång enligt Skolverket (2011b) är en obligatorisk del för elever på det musikestetiska programmet på gymnasiet. Flera forskare i litteraturstudien menar att det i körsång råder olika nivåskillnader, och till skillnad från vissa andra ämnen som till exempel huvudinstrumentundervisning, där fokus ligger på att arbeta individuellt, bygger körsång på en gemensam kunskap. Detta kan styrkas genom Bergman (2009) som hävdar att kördeltagarnas nivåer måste vara jämna och Stenbäck (2001) som menar att känslan av gruppgemenskap kan leda till elevers ansvarstagande för sitt eget lärande. Vad är lösningen på detta problem och hur kan vi som blivande lärare motivera varför körämnet är viktigt? Om körsången var valbar på gymnasiet skulle kanske den positiva atmosfär där känslan av grupptillhörighet och sångglädje existera inom gruppen precis som i fritidskör och amerikansk skolkör. Vi befärdar dock att få elever faktiskt skulle välja denna kurs på grund av de koder som enligt Stenbäck (2001) kan nedvärdera körsångskursen. Vi tolkar utifrån resultatet att elever i amerikanska skolkörer ser det som en prestige att komma med i skolkören. Det blir även enligt Parker (2014) ett forum

för likasinnade. Återigen går det att koppla till traditioner och koder då Stenbäck (2001) menar att det finns koder som leder till upprätthållanden och åsikter som pekar på att kör inte är ett ”riktigt” ämne. Det framkommer i Stenbäcks (2001) elevintervjuer att elever deltar endast på grund av att de får betyg i kursen. Handlar det då först och främst om att höja körkursens status och i så fall hur? Freer (2007) menar att den traditionella körundervisningen inte passar den utvecklingsperiod tonåringar befinner sig i. Han menar att lärare måste anpassa undervisningen till tonåringarnas unga hjärnor som söker efter spänning, exalterande och framgång. Detta relaterar till vår framtida profession då vi kan se att läraren enligt läroplanen ska ”utgå från den enskilda individens behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande” och ”stärka varje elevs självförtroende samt vilja och förmåga att lära” (Skolverket, 2011a, s. 10). Vi som framtida lärare måste problematisera och vara kritiska till våra val av undervisningsmetoder, moment och innehåll på grund av detta.

4.2.4 Individen

Bergman (2009) och Bradley (2006) framhäver att musik i relation till identitet kan användas för människors självkonstruktion och sätt att tänka. Majoriteten av forskarna i vår studie menar att de sociala och musikaliska aspekterna samverkar och förutsätter varandra i körsång eftersom körsång är en verksamhet där en grupp människor sjunger och skapar tillsammans. Enligt Balsnes (2009) kan deltagande i kör ge utrymme för identitetsskapande och känsla av tillhörighet och enligt Stenbäck (2001) bidrar nivåskillnader i körsång till brist på motivation. Dessa nivåskillnader kan relateras till att pojkar enligt Warzecha (2013), Borgström Källén (2009) och Freer (2007) har ett ointresse till körsång då det anses vara feminint kodat. Detta kan innebära att i en kör där känslan av gemenskap och tillhörighet inte existerar, finns det inte stort utrymme för identitetsskapande vilket innebär att motivationen till körsång blir bristfällig. Detta kopplar vi återigen till läroplanen där det enligt Skolverket (2011a) framkommer att läraren måste skapa en undervisningsmiljö där eleverna ska få möjlighet att stärka sin motivation till lärande och en möjlighet till undervisning som är anpassad efter individen i gruppen. Hur kan vi i vår kommande profession använda kunskapen vi fått genom litteraturstudien för att göra detta möjligt i kursen körsång?

4.3 Fortsatt forskning

Mot bakgrund av resultatet finns en del begränsningar som går att forska vidare på. Eftersom ett flertal stora problemområden redovisas i denna studie behandlas en del av dem endast på ytan och därför skulle vi vilja se mer forskning om dessa aspekter och undersöka hur de samverkar med varandra. Ett intresse ligger i att undersöka vidare hur körkursens arbetssätt och lärandemiljö går att förändra, med hänsyn till styrdokumentet, för att skapa möjligheter för elever att känna motivation till körsång. De traditioner och koder som präglar lärandesituationen tolkar vi som en typ av normer och menar att både lärare och elever följer och upprätthåller dem. Kan en långsiktig lösning vara att utbilda både elever och lärare i normkritiskt tänkande och hur det ska implementeras i körundervisning?

Då vi utifrån resultatet ser att genusfrågor har betydelse för elevernas motivation till körsång är det av vikt att forska vidare på denna aspekt. Publikationerna vi fann om körsång ur ett genusperspektiv behandlade endast ämnet utifrån pojkars erfarenheter. Vi undrar hur det kommer sig att vi inte fann något om flickors attityd till körsång trots att vi upplever utifrån egna undervisningserfarenheter att även vissa flickor är omotiverade till körsång. Det skulle vara av intresse att forska vidare på flickors attityd till körsång, vilket kanske inte finns i lika

stor utsträckning som forskning om pojkars attityd. Den möjliga bristen på forskning kan enligt oss bero på att körsång är en feminint kodad aktivitet som flickor "ska" ägna sig åt. Kan flickors brist på motivation till körsång bero på att de inte vill upprätthålla en struktur där normativa könsroller existerar? Vi skulle vilja se mer forskning om körsång skrivna av män för att få en bredare syn på problemområdet. Finns det någon skillnad i forskning om körsång beroende på vilket kön forskaren har eller definierar sig som?

Till denna litteraturstudie fann vi inte någon forskning om multikulturell undervisning i svensk skolkör och Bradley (2006) hävdar att det finns en allmän brist på forskning om multikulturell musikundervisning ur elevens perspektiv vilket pekar på relevansen av vidare forskning inom detta område. Bradley problematiserar även frågan om kulturell appropriering inom musik, och som blivande lärare kan en förståelse för hur vi kan använda musik från andra kulturer på ett respektfullt sätt vara viktig. Vi menar att en vördnad om kulturen och musiken är betydelsefull. Det är viktigt att lärare söker förståelse för att kunna förmedla och diskutera med eleverna och inte bara reproducera musik från en annan kultur för att det står i kursplanen. Reproduceringen sker dock hela tiden i musik så hur kan vi med respekt för andra kulturer använda musiken?

Vi upplever att det finns ett fokus på individen i dagens samhälle och att det i dagens musikindustri finns ett fokus på individuellt artisteri. Kan detta påverka elevers motivation till körsång? Vidare forskning av detta kan vara att undersöka om körsång går att anpassa till det individfokuserade samhället. Vad skulle en sådan anpassning innebära för eleverna? Hur skulle elevernas motivation påverkas genom att dela upp kören i mindre grupper? Kan de då få en tydligare roll inom gruppen och mer inflytande över lärandet? Borde vi lägga fram körsångskursen som i USA där det är självvalt för att få fler motiverade elever? Den största skillnaden mellan litteraturstudiens publikationer angående elevers motivation beror på om det handlar om fritidskör och amerikansk skolkör som är självvalda, eller svensk skolkör som obligatorium. Det är då av intresse att forska vidare på vad det finns för likheter och skillnader mellan obligatoriska och existerande valbara skolkörer i Sverige. Borde körsång vara valbart på det musikestetiska programmet?

5 Litteraturlista

Balsnes, A.H. (2009). *Å lære i kor: Belcanto som praksisfellesskap* (Doktorsavhandling, NMH-publikasjoner, 7). Oslo: Norges Musikkhøgskole. Tillgänglig: <https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/172411/BalsnesKor.pdf?sequence=1>

Bergman, Å. (2009). *Växa upp med musik: ungdomars musikanvändande i skolan och på Fritiden* (Doktorsavhandling, Skrifter från musikvetenskap, 93). Göteborg : Göteborgs universitet, 2009. Göteborg. Tillgänglig: https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/20314/1/gupea_2077_20314_1.pdf

Borgström Källén, C. (2014). *När musik gör skillnad: genus och genrepraktiker i samspel* (Doktorsavhandling, ArtMonitor avhandling, 47). Göteborg : Högskolan för scen och musik vid Göteborgs universitet, 2014. Göteborg. Tillgänglig: https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/35723/4/gupea_2077_35723_4.pdf

Bradley, D. (2006). *Global song, global citizens? Multikultural choral musik education and the community youth choir: constituting the multicultural human subject* (Doctoral thesis, Department of Sociology and Equity Studies in Education) Toronto : Ontario Institute For Studies In Education of the University of Toronto. Tillgänglig: <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED518074.pdf>

*Butler, J. (1990/1999/2006). *Gender Trouble*. New York: Routledge.

Bygdéus, P. (2015). *Medierande verktyg i körledarpraktik: en studie av arbetsätt och handling i körledning med barn och unga* (Doktorsavhandling, Studies in music and music education, 20). Lund : Lunds universitet, 2015. Lund.

*Connell, R.W. (1987). *Gender & power*. Cambridge: Polity Press.

Dekaney, E. M., & Robinson, N. R. (2014). A comparison of urban high school students' perception of music, culture, and identity. *Journal of Music Teacher Education*, 24(1), 89-102. doi: 10.1177/1057083713505221

Einarsdottir, S. L., & Gudmundsdottir, H. R. (2016). The role of choral singing in the lives of amateur choral singers in iceland. *Music Education Research*, 18(1), 39-56. doi:10.1080/14613808.2015.1049258

Elorriaga, A. (2011). The construction of male gender identity through choir singing at a Spanish secondary school. *International Journal of Music Education*, 29(4), 319-332. doi: 10.1177/0255761411421091

Freer, P. K. (2007). Between research and practice: How choral music loses boys in the "middle". *Music Educators Journal*, 94(2), 28-34. doi:10.1177/002743210709400207

Freer, P. K. (2010). Two decades of research on possible selves and the 'missing males' problem in choral music. *International Journal of Music Education*, 28(1), 17-30. doi:10.1177/0255761409351341

- Friberg, F. (red.) (2012). *Dags för uppsats: vägledning för litteraturbaserade examensarbeten*. (2., [rev.] uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Green, L. (1993). Music, gender and education A report on some exploratory research. *British Journal of Music Education*, 10(3), 219-253. doi:10.1017/S0265051700001789
- *Harrison, S. (2008). *Masculinities and Music, Engaging men and boys in making music*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing
- *Heiling, G. (2000) Spela snyggt och ha kul. *Gemenskap, sammanhållning och musikalisk utveckling i en amatörorkester*. Malmö: Malmö Academy of Music. Lund University. Studies in music and music education, nr 1 (diss)
- *Henningson, I. (1996) *Kör i cirkel. Ett forum för individuell och kollektiv utveckling*. Rapport av ett FoU – projekt inom Frikyrkliga Studieförbundet, KFUK-KFUMs studieförbund, SKS och Musikhögskolan, Göteborgs universitet
- Hylton, J. B. (1981) Dimensionality in High School Student Participants' Perceptions of the Meaning of Choral Singing Experience. *Journal of Research in Music Education*, 29(4), 287-303. doi: 10.2307/3345005
- *Jackson, P.W. (1968/1990). *Life in classrooms*. New York: Holt, Rinehart & Winston
- Johansson, K. (2011). Inside views on contemporary swedish choral practice. I U. Geisler & K. Johansson (red.), *Choir in focus 2011* (s. 15-32). Göteborg: Bo Ejeby förlag.
- McBride, N. R. (2016). Singing, sissies, and sexual identity: How LGBTQ choral directors negotiate gender discourse. *Music Educators Journal*, 102(4), 36-40. doi:10.1177/0027432116644653
- Mississauga Festival Youth Choir. Hämtad 2016-09-14, från <http://mfyc.ca/about-mfyc/>
- Nationalencyklopedien (NE). (2016). *Informell, Formell, Feminin, Maskulin, Norm, Heteronorm, Målbrott*. Tillgänglig: <http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/?login=yes>
- Parker, E. C. (2014). The process of social identity development in adolescent high school choral singers: A grounded theory. *Journal of Research in Music Education*, 62(1), 18-32. doi: 10.1177/0022429413520009
- Sandberg Jurström, R. (2009). *Att ge form åt musikaliska gestaltningar: en socialsemiotisk studie av körledares multimodala kommunikation i kör* (Doktorsavhandling, ArtMonitor avhandling, 14). Göteborg : Göteborgs universitet, 2009. Göteborg.
- Skolverket. (2011a). *Läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för Gymnasieskola 2011*. Hämtad från http://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer/visa-enskild-publikation?_xurl=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwtpubext%2Ftrycksak%2Fblob%2Fpdf2705.pdf%3Fk%3D2705

Skolverket. (2011b). *Ämnesplan för musik och Kursplan. Ensemble med körsång, 200p.* Hämtad från <http://skolverket.se/laroplaner-amnen-och-kurser/gymnasieutbildning/gymnasieskola/sok-amnen-kurser-och-program/subject.htm?subjectCode=MUS&lang=sv&tos=gy#anchor1>

Skolverket. (1994). *Ämnesplan för musik och Kursplan. Körsång A, 50p.* Hämtad från http://www.skolverket.se/laroplaner-amnen-och-kurser/gymnasieutbildning/gymnasieskola/kursplaner-fore-2011/subjectKursinfo.htm?subjectCode=MU&courseCode=MU1208&lang=sv&tos=gy2000#anchor_MU1208

Stamer, R. A. (1999). Motivation in the choral rehearsal. *Music Educators Journal*, 85(5), 26-29. doi:10.2307/3399544

Stenbäck, H. (2001). *Lärande i kör: en studie av körsång i gymnasium och folkhögskola.* (Licentiatuppsats, 22) Luleå : Luleå tekniska universitet, 2001. Piteå.

Sundberg, J. (2001). *Röstlära: fakta om rösten i tal och sång.* (3., utvidgade uppl.) Stockholm: Proprius.

Warzecha, M. (2013). Boys' perceptions of singing: A review of the literature. *Update: Applications of Research in Music Education*, 32(1), 43-51. doi: 10.1177/8755123313502341

*Sekundärkällor

6 Bilaga

Datum	Databas	Sökord	Antal träffar	Lästa abstract	Använt till resultatet
2/9-16	ERIC	Choir*	307	1	Sigrun Lilja Einarsdottir & Helga Rut Gudmundsdottir (2016)
2/9-16	RILM	Choir, Identity	48	1	-
2/9-16	RILM	Singing, Choir	616	1	-
2/9-16	RILM	Choir, motivation	24	2	Rick A. Stamer (1999)
2/9-16	RILM	Choir repertoire	107	1	-
5/9-16	Supersök	Choir in focus	74438	1	Ursula Geisler & Karin Johansson (2011)
5/9-16	Libris	Å laere i kor	1	1	Anne Haugland-Balsnes (2009)
5/9-16	Gupea	Ragnhild Sandberg	17	1	-
5/9-16	Libris	Sång i samspel	1	1	-
5/9-16	Ub	Musikens dimensioner	1864	1	-
5/9-16	Libris	Musikens dimensioner	2	1	-
6/9-16	Libris	Lärande i kör	2	1	Helena Stenbäck (2001)
6/9-16	Libris	Pia Bygdéus	3	1	Pia Bygdéus (2015)
6/9-16	Libris	Att ge form åt musikaliska gestaltningar	3	1	Ragnhild Sandberg Jurström (2009)
8/9-16	Supersök	John Hylton Choral	32	2	John Hylton (1980) Elizabeth Parker (2014)
8/9 - 16	Supersök	Notbaserad undervisning	2	1	-
8/9 - 16	Libris	Sangen har lysning	2	1	-

13/9 -16	ERIC	Sight reading and choir	5	1	-
13/9 - 16	Sagepub	Choir identity	29	1	Elisa Macedo Dekaney & Nicole R. Robinson (2013)
13/9 - 16	ERIC	Choir identity	29	1	Nicholas R. McBride (2016)
13/9 - 16	Supersök	How choral music loses boys in the Middle	533	1	Patrick K. Freer (2007)
13/9 -16	Supersök	Encouraging male participation in chorus	883	1	-
13/9-16	ERIC	Choir and gender	19	1	-
13/9-16	ERIC	Repertoire and choir	19	0	-
14/9-16	Sagepub	Choir, Identity	29	0	-
14/9-16	RILM	choir gender identity	1	1	-
14/9-16	RILM	choir gender	13	6	Megan Warzecha (2013)
14/9-16	Supersök	choir gender identity	1073	1	Alfonso Elorriaga (2011)
14/9-16	Sagepub	choir gender identity	859	1	-
14/9-16	Supersök	choir gender identity sexuality	277	1	-
14/9-16	ERIC	choir culture identity	9	1	Deborah Bradley (2006)
14/9-16	ERIC	Choir multi cultural	11	1	-
29/9-16	Supersök	Carina Borgström	26	1	Carina Borgström Källén (2014)
29/9-16	Libris	Åsa Bergman	71	1	Åsa Bergman (2009)
11/10-16	Supersök	Freer the missing males	2221	1	Patrick K. Freer (2010)
11/10-16	Supersök	Freer sing with my buddies	48	1	-

11/10/16	Supersök	Green music gender and education	14130	1	Lucy Green (1993)
17/10-16	Libris	Röslära	31	1	Johan Sundberg (1980)